

Position paper – Bouw een sterke Europese markt voor een duurzame industrie

Kernboodschap

Europa kan alleen een concurrerende en klimaatneutrale industrie realiseren als het een sterke markt creëert voor duurzame producten. Daarvoor zijn drie pijlers essentieel:

1. Een ambitieus en stabiel Emissions Trading System (ETS)
2. Een sterk en uitgebreid Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)
3. Actieve vraagcreatie naar duurzame producten

Alle drie zijn nodig: zonder CO₂-prijs geen prikkel, zonder grenscorrectie geen gelijk speelveld en zonder vraag geen investeringen.

Nu werken deze drie pijlers nog niet voldoende en in het geval van vraagcreatie staat het zelfs nog in de kinderschoenen. Ook de randvoorwaarden voor verduurzaming van de industrie moeten op orde zijn, zoals een voortvarende aanpak van netcongestie, snelle doorlooptijden en ruimte om aan de slag te gaan.

Dat maakt het juist des te belangrijker om de drie pijlers verder te versterken. De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) zet hieronder het belang van de gouden driehoek aan Europees industriebeleid op een rij en schetst een route naar een competitieve en duurzame Europese industrie.

1. Houd het ETS ambitieus, voorspelbaar en geloofwaardig

Het Europese emissiehandelssysteem (ETS1 en ETS2) vormt de ruggengraat van het Europese klimaatbeleid. Sinds 2005 heeft ETS1 succesvol geleid tot een emissiereductie van circa 47% in de elektriciteits- en industriële sectoren.

De **kracht van ETS** zit in:

- Afbouw van emissierechten, richting klimaatneutraliteit
- Verhandelbare rechten, waardoor een bedrijf zelf keuze maakt tussen verduurzamen of betalen
- Een oplopende CO₂-prijs, die verduurzaming rendabel maakt
- Langetermijnzekerheid voor investeerders

Tegelijkertijd zijn er voorstellen in Europa voor vertraging en verzwakking van ETS: om emissierechten langer uit te geven, de reductiefactor te verlagen en prijzen kunstmatig te drukken. Het is logisch dat er gekeken wordt naar het ETS werkbaar maken voor de industrie, maar dit moet niet de ambities van systeem te niet doen.

Afzwakking van ETS is contraproductief, en schaad koplopers: juist de bedrijven die al vroegtijdig durfden te investeren in verduurzaming zouden hierdoor worden gestraft. Versoepeling leidt tot: minder investeringen in schone technologie; hogere uitstoot; verlies van beleidsgeloofwaardigheid; uitstel van de energietransitie; en zo een langere afhankelijkheid van fossiele import. Daarom moeten we:

- Vasthouden aan de huidige ambitie, uitfasering van ETS-rechten en de huidige *Linear Reduction Factor (LRF)* van 4,4%.
- De ETS-opbrengsten gericht gebruiken voor verduurzaming
 - Vanaf 2013 t/m 2025 heeft het EU ETS al €258 miljard euro opgebracht. De EU heeft lidstaten opgedragen deze opbrengsten in te zetten voor de klimaat- en energietransitie.
- ETS combineren met aanvullend beleid (zoals CBAM en vraagcreatie, zie punt 2 en 3)

2. Versterk en verbreed CBAM voor een eerlijk speelveld

CBAM is essentieel om te voorkomen dat Europese industrie wordt weggeconcentreerd door vervuilende import (*carbon leakage*). Het huidige systeem is echter nog onvolledig en kwetsbaar. Zo zijn er risico's op ontwijkgedrag, bijvoorbeeld via het verschuiven van productie. Daarnaast is de reikwijdte beperkt en blijven delen van de waardeketen buiten beeld. Ook ontbreekt bescherming voor Europese bedrijven op exportmarkten. Tot slot valt de (petro)chemische industrie wel onder ETS, maar nog niet onder CBAM, wat leidt tot een ongelijk speelveld.

Zonder sterk CBAM: verplaatst productie zich naar buiten de EU; neemt in veel gevallen de wereldwijde uitstoot niet af; en verdwijnen investeringen uit Europa. **CBAM moet bedrijven zekerheid geven dat investeren in duurzame productie in Europa loont!**

Om CBAM een krachtig instrument te maken, moeten we:

- CBAM uitbreiden naar downstream producten en sectoren (zoals chemie en raffinage)
- Omzeiling voorkomen door het systeem robuuster te maken
- De exportpositie beschermen (bijv. via ETS-compensatie of *carbon border rebate*)
- De inkomsten uit CBAM in zijn geheel gebruiken voor verduurzaming van de industrie en het energiesysteem
- Doorzetten met de implementatie en hieraan vasthouden

3. Creëer vraag naar duurzame producten

Zelfs met ETS en CBAM blijft er een investeringskloof bestaan: duurzame productie is vaak nog duurder dan fossiele alternatieven. Dit gat opvullen met subsidies kan, maar zo diep zijn onze zakken niet. Er ontbreekt nog een schakel.

Daarom is groene vraagcreatie cruciaal!

Zonder gegarandeerde vraag: blijven investeringen uit; komt opschaling niet op gang; en blijft duurzame productie onrendabel. Juist daarom moet beleid zich niet alleen richten op de aanbodkant, maar ook actief de vraag naar duurzame producten stimuleren.

Effectieve vraagcreatie kan vorm krijgen via normen en verplichtingen aan het einde van de keten naar producten met gebruik van duurzame materialen en energie en duurzaamheidseisen in productieketens. Door aan het einde van de keten te zitten zijn de meerkosten marginaal. Vraagcreatie kan werken voor zowel groene publieke aanbesteding als private consumenten aankopen. Door bedrijven zekerheid te bieden dat er afzet zal zijn voor duurzaam geproduceerde goederen, ontstaan de randvoorwaarden voor grootschalige investeringen. In sommige gevallen kan ook een *Made in Europe*-component worden overwogen, mits gecombineerd met duurzaamheidseisen en zorgvuldig afgewogen tegen het belang van open markten.

Het is daarbij van belang om de inzet te richten op sectoren waar de impact het grootst is. Met name grote, relatief homogene eindmarkten, zoals staal, chemie en bouwmaterialen, bieden kansen om snel schaal te creëren. Tegelijk moet rekening worden gehouden met het risico op import-omzeiling, door beleid te richten op schakels in de keten die dicht bij de eindmarkt liggen.

Daarom moeten Nederland en Europa ervoor zorgen dat:

- Vraagcreatie verankerd wordt in Europees beleid (bijv. de *Industrial Accelerator Act*)
- Er lange termijnzekerheid is voor producten
- Europese waardeketens voor duurzame industrie worden gestimuleerd

Conclusie: drie pijlers, één gouden driehoek

Een sterke Europese markt voor een duurzame industrie vraagt om samenhangend beleid:

Pijler	Rol
ETS	Zet prijs op vervuiling
CBAM	Zorgt voor gelijk speelveld
Vraagcreatie	Maakt investeringen rendabel

De keuze is helder: houd koers met ETS, maak CBAM robuust en creëer vraag naar groene producten.

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) maakt zich sterk voor een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie door het bundelen van krachten uit de gehele sector. De aangesloten bedrijven zijn actief in hernieuwbare elektriciteit, warmte en gas en in duurzame mobiliteit, de gebouwde omgeving en de industrie. De activiteiten voor duurzame energie bij 1.600 aangesloten bedrijven vertegenwoordigen nu al een omzet van ruim € 43 miljard en bijna 200.000 werknemers in Nederland.